

Redactie: F. Meiland, M. Schmitz

Contactadres: Valeriusplein 9, 1075 BG Amsterdam. Tel.nr: 020-5736454. E-mail: fj.meiland.emgo@med.vu.nl

Redactioneel

Na drie jaar van gegevens verzamelen, verwerken en analyseren bij de ontmoetingscentra in Nederland, is het IMO-project af! Dit is dan ook de laatste nieuwsbrief! Hierin kunt u een samenvatting van het onderzoek lezen, vindt u de adressen van de huidige ontmoetingscentra in Nederland en vindt u bovendien bestelformulieren voor het 'Draaiboek ontmoetingscentra' en de video 'Amsterdamse Ontmoetingscentra'. Beide producten zijn speciaal ontwikkeld voor trekkers en personeel van nieuwe ontmoetingscentra.

Bij deze willen we nogmaals iedereen van harte bedanken voor alle hulp, steun en doorzettingsvermogen. Zonder jullie allemaal was het niet gelukt. Bedankt!

Samenvatting IMO-project

Het onderzoek werd uitgevoerd door de afdeling Psychiatrie van het VU medisch centrum in Amsterdam in samenwerking met het Trimbos-instituut in Utrecht en de Werkgroep Onderzoek kwaliteit (WOK) van het UMC St. Radboud in Nijmegen.

Vraagstellingen. Het onderzoek richtte zich op vier vragen:

- Welke factoren bevorderen dan wel belemmeren implementatie van het model van Ontmoetingscentra?
- Leidt implementatie in de verschillende regio's tot wijzigingen in de oorspronkelijke opzet en uitvoering? Zo ja, welke variaties doen zich voor?
- Maakt de doelgroep (mensen met dementie en hun verzorgers) in andere regio's anders gebruik van het ondersteuningsprogramma?
- Leidt het ondersteuningsaanbod in andere regio's bij de mensen met dementie en bij hun verzorgers tot vergelijkbare

effecten als die in Amsterdam zijn bereikt?

Aanleiding van het onderzoek was het feit dat ondanks de bewezen effectiviteit van geïntegreerde ondersteuning in Ontmoetingscentra, de landelijke verspreiding ervan maar langzaam op gang kwam.

Resultaten. Het onderzoek heeft een scala aan bevorderende en belemmerende factoren in de verschillende fasen opgeleverd. Factoren die in alle fasen een belangrijke rol spelen zijn gemotiveerde mensen (trekkers, initiatiefgroep, personeel), samenwerking met andere organisaties (rond verwijzingen, afstemmen van zorg, doorplaatsingen, meehelpen uitvoeren van de verschillende programmaonderdelen, zoals de gespreksgroepen en informatieve bijeenkomsten), een actieve p.r.-voering ten behoeve van de werking van de doelgroep (mensen met een lichte tot matig ernstige dementie en mantelzorgers die ook zelf ondersteuning willen) en de beschikbaarheid van financiële middelen. De implementatie in andere regio's heeft niet geleid tot grote wijzigingen in de opzet en uitvoering van het ondersteuningsprogramma en ook niet in wijzigingen van de doelgroep. Het Model Ontmoetingscentra staat, met andere woorden, voor een welomschreven aanbod op de grens van zorg en welzijn. Het aanbod bestaat uit geïntegreerde ondersteuning van mensen met lichte tot matig ernstige dementie en hun mantelzorgers door middel van een cyclus van informatieve bijeenkomsten, langlopende gespreksgroepen, een dagsociëteit (drie dagen per week), een wekelijks spreekuur en meerdere malen per jaar centrumoverleg. Alle programmaonderdelen worden aangeboden op een laagdrempelige locatie door een kleine professionele staf, die daarbij wordt ondersteund door vrijwilligers. Een ruime

meerderheid van de mensen met dementie heeft vier of meer gedrags- en stemmingsproblemen, zoals apathie, depressie en agitatie en/of angst. Meer dan de helft van de deelnemende mantelzorgers heeft psychische en/of psychosomatische klachten. Het effectonderzoek en het uitgebreide tevredenheidsonderzoek onder de mensen met dementie en hun mantelzorgers hebben de volgende resultaten opgeleverd. Het effectonderzoek werd uitgevoerd volgens een pretest-posttest controlegroep design. De deelnemers aan de ontmoetingscentra werden bij aanvang en na zeven maanden vergeleken met mensen met dementie die gebruik maakten van reguliere dagbehandeling en hun mantelzorgers. Geconcludeerd wordt dat de geïntegreerde ondersteuning in Ontmoetingscentra effectiever is in het tegengaan van gedrags- en stemmingsproblemen van de persoon met dementie (m.n. totaal aantal gedragsproblemen, niet-sociaal gedrag, inactiviteit en depressie) dan reguliere dagbehandeling. Ook de zelfwaardering van de gebruikers van de Ontmoetingscentra neemt gemiddeld genomen toe. Uit het feit dat de Ontmoetingscentra leiden tot meer uitstel van opname in het verpleeghuis wordt geconcludeerd dat de mantelzorgers de zorg thuis langer aankunnen wanneer zij ook zelf gebruik maken van ondersteuning. Een zeer groot deel van de mantelzorgers (92,6% na drie maanden, 87,5% na zeven maanden) die heeft deelgenomen aan het programma in de Ontmoetingscentra geeft aan zich hierdoor minder belast te voelen. Zowel de personen met dementie als de mantelzorgers zijn (zeer) tevreden over de ondersteuning en een deel van hen (de helft van de mensen met dementie en een derde van de mantelzorgers) ervaart de contacten die zij hebben opgedaan in het Ontmoetingscentrum als een uitbreiding van hun kennissenkring. Als er al ontevredenheid bestaat over de ontmoetingscentra (bijv. inrichting van de ruimte) c.q. het ondersteuningsprogramma (frequentie van programmaonderdelen) dan betreft dit een (kleine) minderheid van de deelnemers.

Conclusies. Geconcludeerd wordt dat de implementatie in de zes onderzoeksregio's succesvol is verlopen; dat de implementatie in andere regio's tot nog toe niet heeft geleid tot belangrijke wijzigingen in de oorspronkelijk opzet en uitvoering van het ondersteuningsprogramma; dat de doelgroep in de andere regio's niet anders gebruik maakt van het ondersteuningsprogramma; en dat de effecten die met het ondersteuningsprogramma in de andere regio's worden bereikt op belangrijke punten overeenkomen met die welke eerder in de eerste Amsterdamse Ontmoetingscentra werden gevonden. Nieuwe initiatiefnemers van Ontmoetingscentra worden aanbevolen zich op de hoogte te stellen van de resultaten van het onderzoek, zodat zij gebruik kunnen maken van de verworven inzichten in de factoren die de implementatie bevorderen, dan wel belemmeren.

Eindproducten. Het IMO-project en voorgaande projecten over de Ontmoetingscentra hebben de volgende producten opgeleverd:

- Draaiboek ontmoetingscentra voor mensen met dementie en hun verzorgers. Amsterdam 2003. J. van Ganzewinkel en R.M. Dröes.
- Implementatie Model Ontmoetingcentra. Voor mensen met dementie en hun verzorgers. Eindrapport, 2003. R.M. Dröes et al. (Vermoedelijke verschijningsdatum juli 2003).
- Amsterdamse Ontmoetingscentra voor mensen met dementie en hun verzorgers. Videofilm (speelduur 37 min.).
- Amsterdamse Ontmoetingscentra. Een nieuwe vorm van ondersteuning voor dementerende mensen en hun verzorgers. Eindrapport, 1996. R.M. Dröes (red.)
- Amsterdamse Ontmoetingscentra. Een nieuwe vorm van ondersteuning voor dementerende ouderen en hun verzorgers. Eindrapport voorstudie, 1994. R.M. Dröes en E. Breebaart.

Deze producten zijn bij de afdeling Psychiatrie van het VU medisch centrum te bestellen.

len middels het invullen van (bijgevoegde) bestelformulieren.

Leestip:

- De ouderenbond Anbo heeft in samenwerking met LOT, de Vereniging van mantelzorgers, een serie van vijf brochures geschreven voor werkende mantelzorgers.
Titels: Hoe vind ik de balans?; Hoe vind ik met mijn cliënt de balans?; Hoe vind ik met mijn personeel de balans?; De balans tussen mantelzorg en werk, informatie voor mannen; De balans tussen mantelzorg en werk, informatie voor 50-plussers.
Uitgave: ANBO, tel: 030-2330060.
- Draaiboek ontmoetingscentra voor mensen met dementie en hun verzorgers. J. van Ganzewinkel en R.M. Dröes. Amsterdam: VU medisch centrum, 2003. ISBN 90-9016927-x. Tel: 020-5736454.
- De pijn van dement zijn. De belevingsgerichte aanpak van probleemgedrag. R. Verdult. Baarn: HB uitgevers, 2003. ISBN 90-55743429.
- Mantelzorg. Over de hulp van en aan mantelzorgers. J.M. Timmermans (red.) Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2003. ISBN 90-377-0112-4.
- Oog voor mantelzorg. Achtergrondinformatie en praktische verwijzingen voor professionals. A. Roetman. Utrecht: NI-ZW, 2002. ISBN 90-5050-949-5.

Praktische tip:

- Het Ontmoetingscentrum Nieuwegein organiseert voor vrijwilligers een 2-daagse training ter deskundigheidsbevordering. Deze training is gericht op concrete situaties waarmee vrijwilligers in het ontmoetingscentrum te maken hebben. De training vindt plaats op dinsdag 19 en 26 augustus en wordt geleid door Annette Stock, coördinator Ontmoetingscentrum Nieuwegein. Tel: 030-6301620. a.stock@vitras.nl

Ontmoetingscentra in Nederland	
<i>Noord-Holland</i>	
Ontmoetingsgroep voor vergeetachtigen Dr. W. Dreesweg 155 1188 KD Amstelveen	tel. 020-4534887 (ma/wo/vrij)
Ontmoetingscentrum De Pijp in Buurtcentrum Quellijn Quellijnstraat 62-66 1072 XV Amsterdam	tel. 020-6624754 fax: 020-6759248 (ma/wo/vr)
Ontmoetingscentrum Buitenveldert Zorgcentrum Menno Simons Noordhollandstraat 17-a 1081 AS Amsterdam	tel. 020-5171013 fax: 020-5171035 (ma t/m vr)
Ontmoetingscentrum Kraka-e Sewa Geldershoofd 80 1103 BG Amsterdam Zuid-Oost	tel. 020-3987220 (ma/do/vr)
Het Dorpshuis Snelliuslaan 3/5 1171 CZ Badhoevedorp	tel. 020-6596179 (ma/wo/vrij)
Ontmoetingscentrum Haarlem Wijkcentrum 't Schalkeref Bernadottelaan 201 2037 GP Haarlem	tel: 023-5405735 023-5337948 (ma/wo/vr)
De Boerderij Lutulisstraat 139 2131 TG Hoofddorp	tel: 023-5631542 (ma/wo/vr)
Ontmoetingsgroep Uithoorn De Koers Legmeerplein 31 1422 RG Uithoorn	tel: 0297-533540 (ma/wo/vr) Post: Dienstencentrum Uithoorn Bilderdijkhof 1 1422 DT Uithoorn
<i>Groningen</i>	
Groningse Ontmoetingscentra Ontmoetingscentrum Paddepoel Plutolaan 329 9742 GK Groningen	tel: 050-5790735 fax: 050-5790193 (ma/di/do/vr)
Groningse Ontmoetingscentra Ontmoetingscentrum Hoogkerk Gabriëlstraat 56 9744 KD Hoogkerk	tel: 050-5566940 fax: 050-5790193 (ma/di/do)
<i>Gelderland</i>	
Dagopvang de Cypres Prof. Cornelissenstraat 4A 6524 PJ Nijmegen	tel: 024-3603016 fax: 024-3232402 (ma/wo/vr)
<i>Utrecht</i>	
Ontmoetingscentrum Nieuwegein p/a Vitras Postbus 1235 3430 BE Nieuwegein	tel. 030-6301620 (ma/di/do)
<i>Landelijke werkgroep Ontmoetingscentra</i> p/a Dr. Rose-Marie Dröes (voorzitter) Afd. Psychiatrie, VU medisch centrum Valeriusplein 9 1075 BG Amsterdam	tel. 020-5736454 fax. 020-5736687 (ma t/m vrij)